

NOTAT

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Det åbne land
J.nr. NST-4110-00107
Ref. johei
Den 11. marts 2013

Redegørelse for udviklingen i fredningserstatninger siden 1. oktober 2004

Ved lov nr. 454 af 9. juni 2004 om ændring af lov om naturbeskyttelse, lov om planlægning, lov om vandløb og museumsloven blev der gennemført en række ændringer i naturbeskyttelseslovens kapitel 6 om fredninger, med henblik på at opnå en omkostningsbevidst anvendelse af fredningsinstituttet og en bedre prioritering af fredningsindsatsen. De ændrede regler indeholdt således bl.a. et krav om udarbejdelse af budgetoverslag for hvert enkelt fredningsforslag og en bestemmelse om, at en fredning, der indebærer naturgenopretning, kun kan gennemføres, såfremt de myndigheder, der er ansvarlige for naturgenopretningsprojektet, og som skal afholde omkostningerne, kan anbefale fredningen.

De ændrede regler trådte i kraft den 1. oktober 2004.

I forbindelse med behandlingen af lovforslaget tilkendegav de partier, der indstillede lovforslaget til vedtagelse, at der burde sigtes efter en fremtidig indsats for fredninger, der højst var på niveau med de fredningserstatninger, der forelå samlede opgørelser over. Lovbemærkningerne indeholdt bl.a. en statistik over udviklingen i erstatningerne i årene 1998-2002. Partierne var dog i den forbindelse opmærksomme på, at der blandt de verserende sager var en enkelt stor sag af usædvanligt omfang (Lille Vildmose), der ville falde uden for det hidtidige niveau.¹

På denne baggrund gav den daværende miljøminister tilsagn om at fremsende en status for niveauet for de samlede fredningserstatninger til Folketingets Miljø og Planlægningsudvalg i 2007. På dette tidspunkt havde de nye regler været i kraft i over 2 år, og det var forventningen, at effekten af de nye regler hermed ville kunne vurderes.

Med henvisning til ministerens tilsagn blev der i en redegørelse i 2008 redegjort for følgende:

1. Udviklingen i fredningserstatningerne i årene 2003-2007, sammenlignet med den forudgående 5 års periode (1998-2002). Alle erstatninger vedrørte sager rejst før lovændringen i 2004.

¹ Fredningen af Lille Vildmose medførte en samlet erstatning på 57,7 mio.kr. - heraf statens andel 51,9 mio. kr. - og er grundet sin helt usædvanlige karakter samt ovenfor anførte tilkendegivelse fra partierne ikke medtaget i de følgende årsopgørelser over fredningserstatninger, i lighed med fremgangsmåden i redegørelserne til udvalget i 2008 og 2011.

2. Antallet af rejste og afgjorte fredningssager og de hermed forbundne erstatninger i perioden 1. oktober 2004 - 30. september 2008, dvs. sager, der var rejst og afgjort i henhold til de nye regler.

Redegørelsen afsluttedes med den vurdering, at det på daværende tidspunkt var vanskeligt at drage en konklusion om, hvorvidt de nye regler havde påvirket niveauet for fredningserstatningerne. Samtidig tilkendegav ministeren, at ministeriet ville følge udviklingen og fremlægge en ny redegørelse, når der forhåbentlig i løbet af 1-2 år forelå mere signifikante resultater.

I februar 2011 fremlagdes en ny redegørelse, hvor der kunne fremlægges tal for fredningssager for perioden frem til 31.12.2010. Perioden omfattede afgørelser i 36 af 59 sager rejst efter 1. oktober 2004. Af disse 36 sager var 27 dog afsluttet uden erstatning, og det måtte på dette tidspunkt forventes, at de næstkommende sager kunne blive forholdsmæssigt dyrere. En enkelt sag med naturgenopretningsindhold – rejst lige før lovændringen – kunne blive relativt omkostningstung. På denne baggrund syntes vurderingen af udviklingen at være usikker, og ministeren tilkendegav derfor at ville følge den videre udvikling og fremlægge en fornyet redegørelse efter yderligere 2 år.

Det kan oplyses, at den førømtalte sag med naturgenopretningsindhold siden er blevet afvist af Natur- og Miljøklagenævnet og således er bortfaldet – afvisningen er begrundet i netop de regler, der indførtes med lovændringen i 2004.

Udviklingen i fredningserstatningerne

Af de almindelige bemærkninger til lovforslaget fremgik det, at der i en forudgående 5 års periode, 1998-2002, blev truffet afgørelser om fredninger med en samlet, årlig erstatning på mellem 3,5 mio. kr. og 13,5 mio. kr., med et samlet beløb for 5 års perioden på 43,1 mio. kr. – altså i gennemsnit 8,6 mio.kr/år. Heraf var statens andel mellem 2,9 og 11,3 mio. kr. om året. Statens samlede andel lå på 37,1 mio.kr., svarende til 86 % af erstatningsbeløbet i denne periode og i gennemsnit 7,4 mio.kr./år.

I årene efter lovændringen, årene 2005-2012, har Natur- og Miljøklagenævnet eller fredningsnævnene afgjort i alt 93 sager, og tilkendt erstatninger på i alt 71,4 mio.kr., der fordeler sig således over årene:

	2005	2006	2007*	2008	2009	2010	2011	2012
Erstatning samlet	5.300.000	3.100.000	7.150.000	15.200.000**	23.800.000	6.600.000	9.500.000	700.000
Erstatning staten	4.000.000	2.100.000	5.700.000	14.800.000**	18.900.000	4.800.000	8.500.000	500.000
Antal sager rejst	8	12	7	13	12	7	7	14
Antal sager afgjort	8	13	12	10	20	12	8	10
Antal sager rejst i året, som fortsat verserer pr. 1.1.13	0	0	1	3	3	3	7	12

Der er anvendt afrundede tal for erstatninger, og tallene omfatter ikke renter, godtgørelser til sagkyndig bistand samt forhøjelse af erstatninger ved Taksationskommission eller domstole

** de anførte tal for 2007 er ekskl. fredning af Lille Vildmose, med samlet erstatning 57,7 mio.kr., heraf statens andel 51,9 mio. kr*

*** beløb incl. 13,5 mio. kr. for afståelse af ejendom til staten ved Råbjerg Mile*

I lighed med den statistik, der indgik i lovbemærkningerne, medtager tallene for fredningserstatninger ikke renter og godtgørelser til sagkyndig bistand, og der er

ikke medtaget evt. forøgelse af erstatningen foretaget i Taksationskommissionen eller ved domstolene. På den baggrund – og da erstatninger i nogle tilfælde udbetales i det følgende kalenderår - afviger statsregnskabstallene for de pågældende år fra ovenstående beløb, som altså alene er udtryk for Natur- og miljøklagenævnets og fredningsnævnenes disponering, som de kommer til udtryk i afgørelserne inden for året.

Af skemaet kan for perioden 2005-2012 udledes:

- Tilkendt samlet erstatning i gennemsnit 8,9 mio.kr. /år
- Statens andel heraf udgør i gennemsnit 7,4 mio.kr. /år
- Antal fredningssager rejst i perioden: 80 sager, i gennemsnit 10 sager/år
- 51 af de 80 rejste sager er afgjort pr. 31.12.2012 (64 %), 29 sager verserer fortsat.

Desuden kan oplyses, at:

- 41 af de 93 afgjorte sager (44 %) er rejst før lovændringen
- 48 af de 93 afgjorte sager (52 %) har ikke medført tilkendelse af erstatning (fredning af offentligt ejede arealer, afviste sager, bortfaldne sager, revision af gl. fredninger m.v.).

Det gennemsnitlige årlige erstatningsniveau i årene efter lovændringen ser således ud, sammenlignet med perioden 1998-2002:

	1998-2002 mio.kr/år	2005-2012 mio.kr/år
Gennemsnit samlede fredningserstatninger	8,6	8,9
Gennemsnit statens andel af fredningserstatninger	7,4	7,4

Vurdering:

Lovændringen har nu virket i godt 8 år, og der er truffet afgørelse i 52 sager rejst siden lovændringen (1 sag fra slutningen af 2004 skal lægges til tallene fra skemaet). Uanset, at en ret stor del (44 %) af de sager, der er afsluttet i perioden efter lovændringen er sager, som er rejst før lovændringen, er det altså således, at fredningserstatningerne i perioden efter lovændringen har holdt sig gennemsnitlig på det samme niveau som i perioden 1998-2002, som ved lovens behandling blev angivet som det niveau, der fremadrettet burde sigtes efter.

Bedømt ud fra de budgetoverslag, som er knyttet til de i øjeblikket verserende sager, ses der ikke at være grundlag for at forvente, at dette billede vil ændre sig afgørende i de nærmeste år.